Pirkka Vilén
Hallituksen pj.
Luonnolliset Ilmastotoimet Ry
7.10.2024

ASIA: VN/23899/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi fossiilisten polttoaineiden jakelun päästökaupasta.

Luonnolliset Ilmastotoimet Ry ”LI Ry” kiittää mahdollisuudesta saada lausua tässä asiassa. LI Ry on konkreettisia biogeenisiä välittömiä ilmastotoimia ja niihin liittyvää tieteellistä tutkimusta ja kansalaiskeskustelua edistävä riippumaton kansalaisjärjestö.

Luonnolliset Ilmastotoimet Ry tukee kaikkia kustannustehokkaita ja merkittävästi haitattomia ilmastotoimia. LI Ry tukee myös markkinaehtoisen lähestymistavan laajentamista sille luonnollisesti soveltuville alueille. Toimien vaikuttavuusarvioissa niiden haittavaikutukset tulee arvioida nykyistä tarkemmin ja paremmin. Ilmastotoimet tulee valita siten, että ne eivät tarpeettomasti vaaranna suomalaista talouselämää, ja siten Suomalaisen hyvinvointivaltion toimintaedellytyksiä ja edelleen ilmastotoimien yleistä hyväksyttävyyttä. Parempia, eli kustannustehokkaampia, vaikuttavampia ja oikeudenmukaisempia vaihtoehtoja on olemassa, erityisesti kotimaisten vapaaehtoisten hiilitoimien markkinan alueella.

Hallituksen esityksen (HE) mukainen fossiilisten polttoaineiden jakelun päästökaupan eli ETS 2:n kansallinen laajentaminen (erityisesti maataloussektoriin laajentaminen) on yhdistyksen näkemyksen mukaan ongelmallista seuraavista syistä:

1. Oikeudenmukainen kohdentuminen: Kansalliset ETS 2-soveltamisalan laajennukset lisäävät kustannuksia suoraan jo ongelmissa olevaan maatalous- ja elintarviketeollisuussektoriin. ETS 2 HE mukaisesti on omiaan johtamaan noilla alueilla kotimaisen tuotannon vähentymiseen eli hiilivuotoon muualle. Lisäksi ETS 2 ei vähennä maataloussektorin päästöjä tehokkaasti, ja on erityisen kustannustehoton, verrattuna esimerkiksi turvemaiden käytön vähentämiseen vapaaehtoisten markkinaehtoisten ilmastotoimien kautta. Välillisesti kustannuslisäys kohdentuu maaseutuun ja sen asujaimistoon ja heikentää työllisyyttä maaseudulla ja maaseudun elinkelpoisuutta. Kustannusten kohdistuminen on myös sosioekonomisesti

epäoikeudenmukainen ja noiden ongelmien ratkaiseminen hyvityksin lisäisi tarpeeettomasti hallintotaakkaa.

2. Oligopolisen markkinan ongelmat: Sähkömarkkinoilla on ollut havaittavissa hintakehitystä, joka viittaa mahdolliseen markkinan hyväksikäyttöön pienen toimijajoukon toimesta, vaikkakin sen todentaminen on hyvin haastavaa. ETS 2 markkinalla on Suomessa (käytännössä 5 toimijaa) ja myös Euroopassa

kokonaisuudessaan erittäin vähän toimijoita (eli jakelu on keskittynyttä), mikä on tyypillisesti omiaan aiheuttamaan markkinahäiriöitä ja ennustettavuuden puutteita. Tämä on omiaan luomaan ”Black Swan”-tilanteita, jotka voisivat olla suomalaiselle maataloudelle ja talouskasvulle laajemminkin erittäin haitallisia. Markkinan toimivuus edellyttää riittävää määrää luonnollisia toimijoita ja siten ETS 2-markkina on rakenteena ongelmallinen.

3. Vaikuttavuus: Oligopolistisessa markkinassa, joka perustuu ostojen pakollisuuteen ja mahdollisuuteen spekuloida markkinalla, voi johtaa korkeaan hintavolatiliteettiin. Se taas lähtökohtaisesti johtaa tehottomuuteen toimissa, jotka vaativat pitkäaikaista hyödyntämistä investoinneille, joihin liittyy epävarmuus. Tämän johdosta vaikuttavuus suhteessa talouteen ja sen toimijoihin kohdistuviin kustannuksiin voi jäädä hyvinkin vaatimattomaksi ja hyödyt kerääntyä ansiottomasti muutamille toimijoille. Tämän ongelman ratkaisuksi tarjottu ”Stability Reserve” taas voi olla omiaan aiheuttamaan yleisiä suunnitelmatalouteen ja korruptioon liittyviä ongelmia. Kaikki askeleet ilmastomuutoksen torjumiseksi ovat merkityksellisiä ja tärkeitä. Kuitenkin tämän esityksen ilmastovaikutus on kokonaisuudessa verrattain vähäinen, kuten itse esityksessä on todettu, erityisesti suhteessa esityksen kokonaiskustannuksiin. Lisäksi esityksen sekundaariset, eli kerrannaisvaikutukset on jätetty pääosin konkreettisesti huomioimatta. Lisäksi on HE:ssa on jätetty huomiotta kilpailukykyvaikutukset maatalouden osalta suhteessa EU:n ulkopuoliseen kilpailuun ja siihen liittyvä hiilivuoto.

4. Verorasituksen tosiasiallinen nousu: ETS 2 käyttöönotto lisää tosiasiallista verokiilaa ja vähentää taloudellista kasvua ja siten vähentää ilmastotoimiin yksityisesti käytettävissä olevia varoja. Toteutettavien ilmastotoimien osalta valtio ei ohjaajana ole yhtä tehokas kuin markkinat itsenäisesti, joten varojen valtiojohtoinen kohdentaminen ei ole optimaalista ilmastonäkökulmasta. Veroasteen nousu kohdistuu sosioekonomisesti epäoikeudenmukaisesti, vähentäen progressiota. Esimerkiksi vaikka suurilla tuloilla esim. ajetaan keskimäärin enemmän, pienillä tuloilla on heikommat

tosiasialliset taloudelliset mahdollisuudet valita käytetty polttoaine ja ajot ovat todennäköisesti enemmän ”pakollisia”. Selvyyden vuoksi vielä todettakoon, että Suomi ei saa mallissa 500 miljoonaa (määrä voi vaihdella suuresti) vuosittaisia myyntituloja, vaan Suomi lisäverottaa toimintaa Suomessa kyseisellä summalla ja aiemmin korkean veroasteen lisäksi ja siten lisää verokiilaa alueilla jotka ovat Suomen huoltovarmuuden kannalta kriittisiä ja joissa Suomen kansainvälinen kilpailukyky nykyiselläänkään ei ole poikkeuksellisen edullinen maantieteestä ja ilmasto-olosuhteista johtuen.

5. Byrokratian lisääntyminen: Ehdotetut rakenteet ehdotuksen ongelmien ratkaisemiseksi, joissa toisaalta otettaisiin ja toisaalta annettaisiin samassa kehikossa lisäävät sekä yritysten, että valtion tuottamattoman työn määrää ja byrokatiakiilaa. Selkeämpää olisi jättää näitä ongelmanratkaisutoimia vaativat toimet toteuttamatta ja siten aidosti olla lisäämättä byrokratiakiilaa ja hallintotaakkaa.

Näistä syistä LI Ry esittää, että se, mitä EU:n ETS 2-ratkaisun ongelmien torjumiseksi kansallisesti on tehtävissä, eli päätös siitä, että soveltamisalaa ei kansallisesti laajennettaisi, tulisi tehdä. Erityisesti Maa- ja metsätalouden polttoaineet eivät tulisi olla soveltamisalan piirissä. Laajempiin ETS 2-ongelmiin ei valitettavasti enää voida vaikuttaa. Tehokkaiden toimien näkökulmasta ja ilmastotoimien laajan hyväksyttävyyden varmistamiseksi vapaaehtoisen hiilensidonnan markkinaa Suomessa tehtävien toimien osalta tulisi viipymättä edistää. Suomi tarvitsee lisää vaikuttavia, kustannustehokkaita ja oikeudenmukaisia toimia Ilmastomuutoksen hillitsemiseksi. HE mukaiset kansalliset soveltamisalan laajentamiset eivät ole sellaisia.

Missä tahansa laajuudessa ETS 2 tuleekaan sovellettavaksi, ilmaston näkökulmasta on kriittistä, että HE:n ja päästökauppalain mukaisesti päästökaupan kautta saadut varat käytetään jatkossa aitoihin ilmastotoimiin kotimaassa, jottei EU-mekanismien mahdollinen tuleva kustannus kohdennu rangaistusmekanismien kautta yhteiskuntaamme useaan kertaan.

Säännelty yhteisö

Palaute ehdotetun säännellyn yhteisön määritelmästä ja velvoitteiden siirrosta sopimuksella sekä sääntelyn kohdetta koskevista vaikutuksista.

Uusi sääntelytaakka tulisi minimoida.

Maa-, metsä- ja kalatalous

Miten ja kenelle mahdolliset hyvitykset tulisi toteuttaa erityisesti maa-, metsä ja kalatalouden toimialoilla.

Maa ja metsätalouden näkökulmasta selkeästi paras ratkaisu on jättää kansalliset soveltamisalat pois. Muu ratkaisu lisää aina tarpeettomasti ja tehottomasti byrokratiakiilaa ja kuluja.

Liikennesektorin toimijat

Mitä vaikutuksia soveltamisalarajauksella on toimintaanne?

-

Miten mahdolliset hyvitykset niille yritysmuotoisille toimijoilla, joiden käyttämä polttoaine tulee soveltamisalan piiriin, voisi toteuttaa?

-

Pirkka Vilén

Luonnolliset Ilmastoimet Ry